DIN TOPONIMIA BĂLȚII BRATEȘULUI

DE

PAUL PĂLTĂNEA și VALENTIN ȚURLAN

După cum se știe, cea mai mare parte a Bălții Brateșului a devenit, prin desecări și alte amenajări, o întinsă regiune agricolă. Transformările petrecute aici, cu aproape trei decenii în urmă, au dus la dispariția iezerelor, ghiolurilor, japșelor, barcurilor, batacurilor, gîrlelor, grindurilor etc. și, ca urmare, a început procesul de uitare a toponimiei legate de vechile realități fizico-geografice.

În cele de mai jos, prezentăm toponimele întîlnite pe o hartă a Bălții Brateșului, întocmită, la 4 aprilie 1831[1], de inginerii hotarnici Leon Braun și Iosef Beller [2] și folosită ca document în procesul (5 septembrie 1834 — 31 august 1835) dintre aga Constantin Roset[3], proprietarul satului Măstăcani, și marele logofăt Lupu Balș [4], proprietarul satului Folteștí [5].

Numelor notate în legendă [6] ori în cuprinsul hărții le vom adăuga pe cele întîlnite în documentele redactate cu prilejul procesului amintit. Acolo unde va fi posibil, vom menționa atestările anterioare, reținînd, totodată, și informațiile care contribuie la stabilirea etimologiilor. În cazul în care toponimele luate în discuție ori altele menite să le lămurească au apărut în răspunsurile la anchetele efectuate în zonă [7] pentru *Tezaurul toponimic al României. Moldova*, vom face cuvenita mențiune prin indicația ANCHETĂ.

Sub numele *Balta Brateșului* s-a înțeles atît lacul propriu-zis cît și regiunea inundabilă din nordul acestuia, pe o lungime de circa 32 km și pe o lățime care, variind între 4 și 12 km, se cuprindea între albia minoră și terasa inferioară ale Prutului [8]. Într-un document emis, în ianuarie 1830, de divanul

---

[1] ASB. *Planuri Covurlui*, 3.

[2] Pentru activitatea lor, vezi Constantin C. Giurescu, *Contribuții la istoria științei și tehnicii românești în secolul XV—începutul secolului XIX*, București, 1973, p. 73—74.

[3] Era fiul lui Mihai Roset și al Mariei Catargi. Cf. R. Rosetti, *Familia Rosetti*, I, București, 1938, p. 89—90, 120.

[4] Era fiul lui Teodor Balș, mare vornic și al Zoiței Roset. Cf. Maria Dogaru, *Un armorial românesc din 1813. Spița de neam a familiei Balș dotată cu steme*, București, 1981, p. 115 și R. Rosetti, *Familia...*, p. 97.

[5] Pricina fiind mai veche, o hartă a Bălții Brateșului întocmise, la 25 aprilie 1817, inginerul Dumitrache Chelemen. Vezi ASI, *Anaforale*, 2, f. 272.

[6] Corespunzînd cifrelor romane cuprinse în hartă.

[7] De către Grigore Racariu și Valentin Țurlan de la Universitatea din Galați.

[8] Cf. Platon, *Contribuții*, 56 și *Din lupta*, 90—91 ; Giurescu, *Ist. pesc.*, 116.

BDD-A1391 © 1986-1987 Editura Academiei

Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 19:21:43 UTC)

Moldovei, zona de care ne ocupăm este delimitată în felul următor: „care lac, după *apălușare* și vărsare apii Dunării a malului stîng, are început și ființa sa tocmai lîngă Galați, pe unde este plecarea vărsăturii Dunării piste malu ci se vede și de acolo să întinde ca o lungime de opt ceasuri pe pămînt Moldovei, în ținut Covurluiului, numit lac al Brateșului, iar lățimea sa, păn la unile locuri fiind ca de patru ceasuri, pe la altele de trei și de două, să micșorează pînă la un cifert de ceas după starea locului, mărginindu-se la lățimea aceasta pînă la hotarul malului din a drept al Prutului [sic !], unde cade și apa aceasta în Dunăre și unde mai dobîndește lacu înconjurare de bălți din vărsăturile Prutului, care să numesc a fi tot a Brateșului“ [9].

I. Toponime trecute în legenda hărții

1. PISCUL COVURLUIULUI

[ANCHETĂ : *K'îscu Covurlúiului* ; între Măst. și Folt.] Atestat în iulie 1520, cînd se întărește hotarul iezerului Oreahov, situat în stînga Prutului (DIR, XVI, A, I, 165 – 166, Costăchescu, *Doc. Ștefăniță*, 230 – 231). Toponim descriptiv, apărut prin polarizare toponimică[10] de la numele apei.

2. GRINDUL DE SUB PISC

E situat lîngă Piscul Covurluiului. Atestat tot în iulie 1520 (DIR, XVI, A, I, 165 – 166). Toponim descriptiv, apărut prin polarizare toponimică.

3. GÎRLA LUI SAVIN

Situată între Măst. și Folt. Hidronim personal.

4. PRUT (Apa~ului)

În documentele interne, hidronimul Prut este atestat mai întîi la 6 iulie 1438 (DRH, A, I, 262).

5. BALTA BĂTCĂREI

Situată între Măst. și Folt. În H (1891 – 1896) e notat hidronimul *Fundu Bătcăriilor*, între Frum. și Șiv. Hidronim descriptiv : de la apelativul *bătcărie*[11]. Vezi *bătcă*, s.f. „pește verde-albăstrui pe spate și argintiu pe abdomen, *Blicca björkna*“ (DM) și *bătcă*, s.f. „babiță“, „pelican“ (DA). Comp. cu *Stărcăria*, baltă pe teritoriul Folt. (Pacu, *Diet. Cov.*, 151). Vezi și *Lacu Striceăriilor* și *Grindu Striceăriilor* în H (1891 – 1896) [ANCHETĂ : *Grîndu Striceăriĭ* la V de Lacu Lung și la E de *Grîndu Prestiților*, spre Prut (Măst.)].

6. BALTA TĂULUI

[ANCHETĂ : *Lácu Tău*, la V de Lacu lu Zaharia, și, prin polarizare toponimică, *Grîndu Tăului*, la S de Lacu Tău (Folt., în hotar cu Măst.).] Vezi și Pacu, *Diet. Cov.*, 154 și H (1891 – 1896), unde e notat, în plus, hidronimul *Poala Tăului*. Apărut prin toponimizare absolută a entopicului *tău*, s.n. „apă stătătoare, puțin adîncă ; baltă ; lac ; iezer“ < magh. *tó* (DM), cu circulație în Banat, Crișana, Transilvania și Moldova[12]. Tautologia se explică prin faptul că entopicul *tău* nu este cunoscut în zonă.

7. GÎRLA TĂULUI

Gîrla care alimenta Balta Tăului, notată și în H (1891 – 1896). Hidronim apărut prin polarizare toponimică.

8. ȚĂRUȘILE [13] (Balta~)

[ANCHETĂ : *Țărúșiĭ*, ghiol situat la S de Lacu Tău, și, prin polarizare toponimică, *Grîndu Țărúșului* (Folt.).] În H

[9] ASI, *Condica* lit. K/345, f. 105–107 (apud Platon, *Contribuții*, 56).

[10] Vezi Moldovanu, *Principii*, 81.

[11] Pentru toponimele formate cu sufixul *-ărie*, vezi Iordan, *Toponimia*, 418, unde se precizează că „majoritatea au sens colectiv, în special cele cu nume de animale în temă“.

[12] Vezi E. Janitsek, *O clasificare în microtoponimie. Nume topice românești de origine maghiară*, în vol. *Studii și materiale de onomastică*, București, 1969, p. 77.

[13] Lectură probabilă.

BDD-A1391 © 1986-1987 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 19:21:43 UTC)

(1891—1896) : *Țărușu*. Hidronim descriptiv ; pluralul hidronimului *Țărușu(a)* [14].

9. BARCU LIAHULUI

[ANCHETĂ : *Bârcu Leáhului* și, prin polarizare toponimică, *Girla Leáhului*, la S de Țărușele (Folt.).] Hidronim personal : din antroponimul *Leahu* (DOR, 308 ; atestat într-un document moldovenesc la 1495 ; cf. Pătruț, *Nume*, 21 ; vezi și Iordan, *Toponimia*, 276). Neamul lui Ion *Leahul* stăpînea, la 14 mai 1563, jumătate din satul Grăpeni (DIR, XVI, A. II, 163—165), astăzi parte din satul Cavadinești, jud. Galați. Vezi și Gonța, *Satul*, 165. Un *Iezerul Leahului*, atestat la 5 ianuarie 1459 (DRH, A, II, 116), era la N de Rog. (cf. Pacu, *Dicț. Cov.*, 112).

10. BUTUCILE LA LUPĂRII (Gîrla ~)

Situată pe teritoriul Stoic. [ANCHETĂ : *Butúcu Márí* și *Bútucu N'íe*, gîrle care ieșeau din Prut și dădeau în ghiolurile Tînósu — prima și Zoróiu — a doua (Tăt. — Șiv.).] Hidronim descriptiv : pluralul hidronimului *Butucu(a)*.

11. GÎRLA ORIAVULUI

Gîrlă a iezerului Oreahov, din stînga Prutului, atestat în iulie 1520 (DIR, XVI, A, I, 165—166). Prin polarizare toponimică, se numea *Oreahov*, la 28 aprilie 1813, o parte din moșia satului Folt. (în dreapta Prutului), care la 5 septembrie 1834 era proprietatea logofătului Lupu Balș (ASI, *Anaforale*, 2, f. 274). Din sl. răsărit. *orěchovŭ* „nucet" < *orěchŭ* „nuc" (Petrovici, *Studii*, 193 ; vezi și Iordan, *Toponimia*, 84, 479).

12. GÎRLA CUCIOGULUI

Situată pe teritoriul Folt. Hidronim descriptiv : comp. cu *cocioc*, s.n. „baltă", „ghiol" (vezi Țurlan, *Termeni*, 79 și Giurescu, *Ist. pesc.*, 108).

13. CIOLANEȚUL (Balta~)

[ANCHETĂ : *Șulinéțu*, ghiol la S de *Lup(u)oása* ; „avea șulín(ț) dț báltă" (Folt.).] Vezi și Pacu, *Dicț. Cov.*, 38. În H(1891—1896) se înregistrează și toponimele *Poteca Ciulinețului* și *Coasta Ciulinețului* (Folt). Atestat în 1520 într-o întărire generală acordată de Ștefăniță vodă Mănăstirii Humorului : „un iezer anume Orehovul și două *șomoldoace*[15] lîngă dînsul, anume Beșilele[16] și Ciulinețul" (DIR, XVI, A, I, 165—166 ; Costăchescu, *Doc. Ștefăniță*, 230—231). Hidronim descriptiv rezultat prin toponimizarea absolută a entopicului *ciulineț* „baltă cu apă rău mirositoare și nămol rezultat din putrezirea plantei numită *ciulin*" [17].

14. TOCHILIANA (Balta~)

[ANCHETĂ : *Tok'iliána*, ghiol la E de Stoic.] O gîrlă *Topileana*, în stînga Prutului, atestată în 1536 (DIR, XVI, A, I, 384—385), 1543 și 1541, „ieșea din Beleu și cădea la Troian" (*ib.* III, 166), „în Orehov" (*ib.* I, 407—408). Hidronim descriptiv, rezultat prin toponimizarea absolută a entopicului *topileană* < *topilă* „baltă unde topesc femeile cînepa, inul" (vezi nr. 16.) + suf. dim. *-eană* (vezi Pascu, *Sufixele*, 305, 332). În opoziție privativă[18] cu *Tok'ila* (vezi nr. 16).

15. FEREȘTI („O siliște veche numită~")

Oiconim personal. Atestat la 15 iulie 1448 (DRH, A, I, 397—398). A fost pe teritoriul satului Stoic., în zona desecată a Bălții Brateșului. Editorii documentului l-au localizat „lîngă" Folt. Din antroponimul *Fara* (vezi DOR, 271)[19]. La 24 septembrie 1468, satul era în stăpînirea lui Ștefan Cernat și era numit „unde a fost Fara" (DRH,

[14] Vezi Gh. Bolocan, *Stratificare în toponimie*, în LR, XXIV, 1975, nr. 6, p. 585.
[15] Iezere sau bălți mai mici (Giurescu, *Ist. pesc.*, 80 și 108).
[16] Vezi Racariu, *Top.*, 100.
[17] Gr. Antipa, *Pescăria și pescuitul în România*, București, 1916, p. 196. Pentru răspîndirea hidronimului *Ciulineț*, vezi Țurlan, *Din terminologia*, 332 și Vințeler—Chirilov, *Microtoponimia*, 304.
[18] Vezi Moldovanu, *Principii*, 84.
[19] Vezi Pătruț, *Nume*, 125 și Paul Păltănea, *Observații asupra indicilor de nume*, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie «A.D. Xenopol»", Iași, XXII, 1985, 2, p. 797.

BDD-A1391 © 1986-1987 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 19:21:43 UTC)

A, II, 225—226). Nu putem preciza cînd a dispărut. Toponimul *Fereşti* era folosit şi în anii 1844—1845 (APR, XIII, 2. p. 218) [20].

16. GRINDU TOCHILI [I]

[ANCHETĂ: *Tok'íla*, la N de Stoic. şi la V de calea ferată Galaţi — Bîrlad; „are stuf, este baltă de 5 ha şi în prezent" (Folt.) [21]. Pe teritoriul Folt. a fost şi un lac numit *Cinipăriţilj* „unde se făcea cînepă cînd apele nu inundau şesul".] Toponim descriptiv, rezultat prin polarizare toponimică.

17. GÎRLA LUPULUI (~, „din vechi *Flimu*" [22])

Situată în dreptul Stoic. [ANCHETĂ: *G'ólu Lupăriţa*, pe teritoriul Folt.] Hidronim descriptiv.

18. LIOLOA (Balta~)

Situată pe teritoriul satului Stoic. Hidronim personal: comp. cu *Lola* [23] şi *Liolan* [24] (Iordan, DNFR, 280), ucr. *L'ul'a*, cu derivatul *L'olyč* (Vincenz, *Traité*, 281—282).

19. LIŞTIGHILI

Situată pe teritoriul Stoic. Hidronim, plural al hidronimului *Lişteava*, rezultat prin toponimizarea absolută a entopicului *lişteavă* [25] < *lişteav*, adj., la care dicţionarele înregistrează şi sensurile: „(despre ape) murdar, tulbure, mocirlos, mlăştinos, nămolos" (DM), „lioarcă, îmbibat cu apă" (CADE). Vezi şi *Lişteghia*, lac în Balta Brăilei [26].

20. BRÎNZANU (Balta~)

[ANCHETĂ: *Jápşa Brinzánului* şi, prin polarizare toponimică, *Grindu Brinzánului* (Stoic.).] Hidronim personal: din antroponimul *Brinzan* (vezi DOR, 217).

21. OCHIU (Balta~)

[ANCHETĂ: *(u)Ók'u Márj* şi *(u)Ók'u N'ic*, părţi din Ţărăşele (Folt.).] Hidronim descriptiv, rezultat prin toponimizarea absolută a entopicului *ochi*, s.n. „suprafaţa bălţii neacoperită cu stuf sau papură" (Ţurlan, *Termeni*, 80) [27].

22. LEMNOSU

[ANCHETĂ: *Lácu Lemn(u)ósu* şi, prin polarizare toponimică, *Girloiu Lemnosului* (Stoic.).] Notat şi în H (1891—1896). Hidronim descriptiv, rezultat dintr-o structură formată din entopic+adjectiv, prin pierderea entopicului şi substantivarea adjectivului. Vezi *Lacu Lemnos* sau *Lemnosu* şi în Balta Brăilei [28].

23. BOŞICĂ (Balta~)

Situată pe teritoriul Stoic. Probabil un hidronim personal: vezi antroponimul *Boşică* < *Boş*; cf. *boş* < tc. *boş* „gol" (DOR, 211).

24. PÎNZĂ LATĂ

[ANCHETĂ: *Pínză Látă*, ghiol între Stoic. şi Tăm.] Notat şi în H (1891—1896). Hidronim descriptiv (*pînză* „întindere de apă") ori personal (*Pînză Lată* — supranume).

25. BALTA COBĂLII

[ANCHETĂ: *Cobălu*, ghiol în dreptul Stoic.] Hidronim descriptiv: Iordan, *Toponimia*, 506, înregistrează numeroase toponime care au la bază sl. *kobyla* „equa".

---

[20] Pentru relaţia între *fara* „gintă", „conducătorul unei ginţi" şi *Făreşti*, vezi Gonţa, *Satul*, 52; vezi un *Fereşti*, nelocalizat, probabil cel din Vaslui, la 1728—1729, în *Cronica Ghiculeştilor*, Bucureşti, 1965, p. 285. Pentru *Fereşti*, jud. Vaslui, Bogrea, *Pagini*, 300, trimite la antroponimul *Feer*, *Feir*<magh. *Fehér* „Albu".

[21] Vezi *Tochilele*, baltă la N de Bădălan, cartier al Galaţiului, în H (1891—1896).

[22] Lectură probabilă.

[23] Vezi Reguş, *Antroponimele*, p. 215.

[24] Avînd, probabil, ca temă gr. *Lioli(s)* (vezi Iordan, DNFR, 280).

[25] Entopicul *lişteávă* circulă în zona Dunării cu sensul „loc mai adînc în teren cu apă şi stufărie" (com. Suhaia, jud. Teleorman). Ca hidronim, e atestat, în sec. XVI, pentru zona Orlea—Corabia (DIR, B, XIII—XVI, indice 79). Vezi *Hlişteava*, baltă pe Siret, în dreptul comunei Tudor Vladimirescu, judeţul Galaţi.

[26] I. Delescu, B. Demetrescu-Oprea, N.Th. Vâlcu, *Dicţionar geografic al judeţului Brăila*, Bucureşti, 1894, p. 151.

[27] Iordan, *Toponimia*, 38; „cu deosebire lacuri, mlaştini şi virtejuri poartă acest nume".

[28] Vinţeler—Chirilov, *Microtoponimia*, 307.

BDD-A1391 © 1986-1987 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 19:21:43 UTC)

26. BARCU (Balta~)

În cuprinsul hărții : *Barcu Mieri*. [ANCHETĂ : *Bárcu Márĭ* și, prin opoziție echipolentă, *Bárcu N'ic*, între Stoic. și Tăm.]. Notate și în H (1891—1896). Hidronim descriptiv, rezultat prin toponimizarea absolută a entopicului *barc*, s.n.[29]. DA consideră că înțelesul „lac", dat de Cihac, II, 546, „nu se poate atesta". În zona Prutului, apelativul *barc* numește o „gîrlă sau un canal natural" (Rog., unde un asemenea barc unea bălțile Perja și Pochina ; cf. Pacu, *Dicț. Cov.*, 131), „un loc mai adînc în baltă" (Țurlan, *Din terminologia*, 330), „apă stătătoare de formă rotundă" [ANCHETĂ : Folt.[30]].

27. LIȘCOIU (Balta~)

Situată pe teritoriul Frum. [ANCHETĂ : *Lișcóĭu*, ghiol la S—E de Tuluc., lîngă ghiolul Dadova.]Hidronim personal : din antroponimul *Lișcoiu* < *Lișcu* + suf. augm. *-oiu* (vezi DOR, 309 și Iordan, DNFR, 281)[31].

28. BURSUCU (Balta~)

[ANCHETĂ : *Bursúcu* și, prin opoziție privativă, *Bursușélu*, ghioluri ; prin polarizare toponimică : *Gîrla Bursúcu* (Frum.).] Vezi *Bursuc*, gîrlă a iezerului Beleu, în stînga Prutului, atestată în 1543 (DIR, XVI, A, I, 407—408). Hidronim descriptiv ori personal (*Bursuc* — antroponim ; cf. Iordan, DNFR, 90).

29. GÎRLA LATĂ

[ANCHETĂ : *Gîrla Látă* (Frum.).] Vezi și Racariu, *Top.*, 103. Hidronim descriptiv.

30. MĂTUȘOIU (Balta~)

[ANCHETĂ : *Mătășóĭu*, ghiol (Frum.).] Hidronim personal : din antroponimul *Mătășoiu* (vezi DOR, 319).

31. RĂTUNDU (Balta~)

[ANCHETĂ : *Rotúndu*, ghiol pe teritoriul Tăt.] În H (1891—1896) : *Rotundu*, japșă și grind pe teritoriul Frum. Hidronim descriptiv, rezultat ca la nr. 22. Vezi nr. 46 și 66.

32. FRUMUȘĂLU

[ANCHETĂ : *Frumușálu*, ghiol pe teritoriul Frum.] Hidronim descriptiv. Forma diminutivală de masculin se explică prin acordul cu genul termenului entopic *(ghiol)*. Vezi, tot aici, și *Frumușița*, pîrîu, vale, sat[32]. Posibilă și o explicație din antroponimul *Frumușel(u)* (cf. Iordan, DNFR, 209).

33. GÎRLA REPEDE (Balta~)

[ANCHETĂ : *Gîrla Răpidea* și, prin polarizare toponimică, *Grindu Răpidiĭ*, între Șiv. și Tuluc.] Notată și în H (1891—1896). O altă gîrlă *Repedea* este amintită în hrisovul din 1 ianuarie 1757, cînd este dăruit Mănăstirii Sf. Spiridon din Iași „locu domnesc" de la Galați : „malu Dunării în giosu pănă în gîrla *Reapidii*" (vezi *Ion Neculce*, IX_1, 1931, p. 158). Hidronim descriptiv[33].

34. GHIZOIU (Balta~)

[ANCHETĂ : *G'izóĭu*, bare în dreptul Ijd.] Atestat în 1606 (CDM, I, 301). Hidronim personal (vezi Racariu, *Top.*, 101) : din antroponimul *Ghizoiu* (vezi *Ghisa*, cf. bg. *Gisju*, *Gisev*, la Iordan, DNFR, 222). Vezi nr. 61 și 62.

35. BĂTCĂRANU (Balta~)

Situată pe teritoriul Frum. Întrucît în H (1891—1896) hidronimul *Fundu Bătcărilor* e notat între Frum. și Șiv., presupunem că ghiolul Bătcăranu și-a putut avea „originea" în Balta Bătcăriei (vezi nr. 5). În acest caz, am avea un hidronim descriptiv, provenit din *bătcar*, unde sufixul *-ar* derivă

---

[29] Vezi Porucic, *Lexiconul*, 36—37 și Iordan, *Toponimia*, 53—54.

[30] În zonă se întîlnesc numeroase hidronime descriptive sau personale avînd în structură entopicul *barc* „lac", „ghiol" (vezi Racariu, *Top.*, 104).

[31] Vezi și *Lișcovul* (<ucr. *lyška* „vulpe" : Iordan, *Toponimia*, 477), pîrîu ce se varsă în Prut, la S de Rog. (Pacu, *Dicț. Cov.*, 112).

[32] Vezi Iordan, *Toponimia*, 446.

[33] Vezi o gîrlă *Repedea*, între Dunăre și iezerul Cuhurlui, în stînga Prutului, numită așa „de la curentul puternic ce caracterizează gîrla cînd curge apa din baltă" (Giurescu, *Ist. pesc.*, 109).

BDD-A1391 © 1986-1987 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 19:21:43 UTC)

un substantiv colectiv (ca *broscar, brotăcar)* + suf. *-an(u)*, indicînd originea (vezi Pascu, *Sufixele*, 84, 297).

36. BĂŞTILICĂ (Balta~)

[ANCHETĂ : *Bîştilica*, gîrlă pe teritoriul Frum.] Hidronim personal (din antroponimul *Băştilică*, întîlnit ca supranume) ori descriptiv (comp. cu *băştea* < tc. *bahçe* „grădină (de zarzavat)", sau bg. *bahča* „idem" [34]; în turcă şi bulgară se întîlneşte şi derivatul cu sufixul colectiv *-lık* [35].

37. VLACA (Balta~)

[ANCHETĂ : *Vlăca*, gîrlă şi, prin polarizare toponimică, *Grîndu Vlăşii*, pe teritoriul Frum.] Vezi *Vlaca*, gîrlă a iezerului Beleu, atestată în 1543 (DIR, XVI, A, I, 407—408) şi privал în Balta Brăilei. Hidronim personal : din antroponimul *Vlaca* (vezi DOR, 407).

38. ERESTIŢĂ COTU MARE A VĂLENILOR (Balta~)

[ANCHETĂ : *La Cólu Vălén(i)*, cot al Prutului în dreptul Ijd., numit aşa de la satul Văleni, aflat în stînga rîului.] Hidronim descriptiv.

39. GLIGHIŢA (Balta~)

[ANCHETĂ : *Glăg'îţa*, ghiol între Frum. şi Tuluc.] În H (1891—1896) : *Glăviţa*. Hidronim descriptiv la baza căruia stă sl. *glava* „cap" (vezi Iordan, *Toponimia*, 20) [36].

40. LUNGU (Balta~)

[ANCHETĂ : *Bárcu Lúngulu(i)*, pe teritoriul Frum. şi *Lúngu*, ghiol pe teritoriul Tuluc.] Hidronim personal : din antroponimul *Lungu*, frecvent.

41. CARAGIOVUL (Balta~)

Situată pe teritoriul Tuluc. Hidronim personal : comp. antroponimul bg. *Karaĭov*, *Karanĝov* (Iordan, DNFR, 99, 100).

42. GÎRLA MORII (~ „numită din vechi *Colevţuiu*, *Călmăţuiu*" [37]).

[ANCHETĂ : *Gîrla Móriĭ* venea din Pietreasa şi dădea în Gîrla Radului (Tuluc.).] Hidronim descriptiv.

43. O SILIŞTE VECHE

44. SILIŞTEA DUMII („O siliştе veche numită din vechi~")

În hrisovul din 15 iulie 1448, este menţionată siliştea lui Duma, pe Călmăţui. Într-un proces deschis în 1873 de către descendenţii colaterali ai familiei Cernat pentru revendicarea unei părţi din Balta Braţeşului, în temeiul hrisovului din 15 iulie 1448, „satu şi *siliştea Dumii*" sînt amintite ca aparţinînd moşiei Braţeş (ASG, CAG, sec. II 1875, dos. 7, f. 1—1[v]). Unii istorici plasează *Călmăţuiul* şi *Siliştea Dumii* în ţinutul Tecuci (vezi Platon, *Din lupta*, 105, nota 82). Această localizare a putut fi influenţată de documentul din 1837 prin care Epitropia Sf. Spiridon replica la hotărîrea judecătoriei de Covurlui : „toată lumea să poate minuna cum giudecătoria de Covurlui i-au făcut o aşa nedosnică înţălegere că adică Tonceştii cu gîrla şi gîrla lui Braleş şi *sălistea Dumii* (s.n.) ar fi între Prut şi Prutet, cînd ispisocul le arată ca fiind aşezate pe Călmăţui" (ASI, Tr. 379, f. 282—285) [38].

Faptul că inginerii hotarnici notau pe hartă, în 1831, în zona Bălţii Braţeşului din apropierea Tuluc., *o siliştе veche numită din vechi siliştea Dumii*, închide discuţia. Pentru *Călmăţui* şi *Tonceşti*, vezi nr. 42 şi 71. Oiconim personal : antroponimul *Duma*, frecvent în secolul al XV-lea („11 boieri ai lui Ştefan cel Mare îl poartă ca prenume", DOR, 268).

[34] Vezi Virgil Nestorescu, *Toponime româneşti în sudul Dunării*, în LR, XXVII, 1978, nr. 3, p. 281.

[35] În turcă sufixul colectiv *-lık*, ataşat la substantive comune, formează frecvent toponime (cf. Ion Penişoară, *Elemente de toponimie turcească în Dobrogea*, în LR, XXVII, 1978, nr. 3, p. 295).

[36] Entopicii *cap, coadă, poală* sînt, în zonă, curent folosiţi pentru a indica părţile componente ale unei bălţi.

[37] Leturi probabile. Lectura *Călmăţui* se susţine prin vecinătatea Siliştii Dumii (vezi nr. 44) şi a siliştii Tonceşti (vezi nr. 71).

[38] Apud Platon, *Din lupta*, 105.

BDD-A1391 © 1986-1987 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 19:21:43 UTC)

45. LA PLĂCINTĂ

[ANCHETĂ : *Plăşinia*, girlă, ieşea din Prutel şi dădea în gîrla *Vărzăria* (Tuluc.).] Hidronim personal : din antroponimul *Plăcintă*. Un Neculai sin *Plăcintă* ot Onceni[39] e pomenit la 22 martie 1666 (ASB, Ms. 573, f. 203—204), iar o familie *Plăcintă* e menționată, la sfîrșitul secolului al XVIII-lea, cu proprietăți în satele Liești și Salcia [40].

46. RĂDUNDA

Probabil baltă [ANCHETĂ : *Rotúnda*, ghiol pe teritoriul Frum.] Hidronim descriptiv. Vezi nr. 31 : *Rotúndu*, numele unui ghiol aflat în apropiere, față de care evitarea omonimiei se face prin variația genului gramatical [41]. Vezi și *Rotúndu* și *Rotúnda*, iezere în Balta Brăilei [42].

47. PLĂMÎNA

Presupunem că este vorba de numele metaforic al unui lac sau ghiol. În Balta Brăilei purta acest nume un privал aflat la S de lacul Gîsca și care „aerisea", mai multe bălți. Dacă e vorba de un lac sau ghiol, s-ar putea ca numele să fie în legătură și cu vegetația caracteristică : *plămîn di bâltă* „nufăr" [ANCHETĂ : Folt.].

48. CHETROSU (Balta~)

[ANCHETĂ : *K'etrósu*, privал și, prin polarizare toponimică [43], grind pe teritoriul Tuluc.] În H(1891—1896) : *Pietrosu*, grind. Hidronim descriptiv. Rezultat ca la nr. 22.

49. PORCĂROIU (Balta ~)

[ANCHETĂ : *Porcăroáia*, japșă pe teritoriul Tuluc.] Hidronim personal [44].

50. JAPȘA TĂTARULUI

Situată pe teritoriul Tuluc. Hidronim personal : din antroponimul *Tătaru* (DOR, 387). Posibil și din etn. *tătar* : într-un document din 30 martie 1618 se spune despre Șiv. că este „în drumul păginilor tătari" (vezi Racariu, *Top.*, 112).

51. DADU (Balta~)

Probabil aceeași cu *Dadova (Dadovu, Daduvu)*. [ANCHETĂ : *Dádova*, ghiol pe teritoriul Tuluc.] Vezi și H (1891—1896). Un iezer *Daduvul* e menționat la 3 martie 1527, cînd este dăruit de Petru Rareș Mănăstirii Tazlău (DIR, XVI, A, I, 229). Într-un hrisov de danie, din 29 aprilie 1552 (DIR, XVI, A, II, 26), se precizează că se află lîngă satul *Tătăreanii*, astăzi Tăt. Și cu forma *Dadovul*, dintr-un document din 1615 de la Ștefan Tomșa (Stahl, *Studii*, 151 ; vezi și Platon, *Din lupta*, 107). Hidronim personal : din antroponimul *Dadu* (atestat documentar la 27 iulie 1448 : DRH, A, I, 402 : cf. DOR, 256 și Gonța, *Satul*, 158). Conținînd suf. posesiv *-ov*, hidronimul este, ca și *Orealov* (vezi nr. 11), *Caragiov* (vezi nr. 41) [45], de origine slavă. Dacă *Dadu* ar fi un nume popular cert, am putea considera că sîntem în prezența unui toponim de dublă tradiție : românească și slavă.

52. DADU (Gîrla~)

Situată pe teritoriul Tuluc. Hidronim apărut prin polarizare toponimică. Vezi nr. 51 : *Dadu*, baltă.

---

[39] În zona satului Furceni, com. Cosmești jud. Galați.

[40] Dragoș Moldovanu, *Suf.* -ari *(pl. lui* -ar*)în toponimia românească — origine, funcționalitate, dinamică*, în „Anuar de lingvistică și istorie literară", Iași, tomul XXVII, 1979—1980, p. 45, nota 182.

[41] Cf. Iordan, *Toponimia*, 393.

[42] Vinţeler—Chirilov, *Microtoponimia*, 309.

[43] Nu-i exclus ca polarizarea să se facă plecînd de la numele grîndului. De regulă ea urmează direcția : nume de baltă→nume de gîrlă și nume de grînd.

[44] Despre răspîndirea sufixului *-oi(u)*, întîlnit și în alte hidronime personale, precum *Lișcoiu* (vezi nr. 27), *Mătușoiu* (vezi nr. 30), *Ghizoiu* (vezi nr. 34), *Zoroiu*, gîrlă în H (1891—1896), vezi Al. Cristureanu, *Concordanțe între antroponimie și dialectologie*, în vol. *Studii de onomastică*, III, Cluj-Napoca, 1982, p. 41—45. Sextil Pușcariu considera că „numirile în *-oiu* se găsesc cu deosebire la mocanii crescători de oi din sudul Transilvaniei" (Petrovici, *Studii*, 135). Pentru prezența păstorilor transilvăneni în zonă, vezi Ștefan Meteș, *Păstori ardeleni în Principatele Române*, în „Anuarul Institutului de Istorie Națională", Cluj, III, 1926, p. 320.

[45] Vezi și *Somova*, japșă între Dunăre și linia ferată Galați—Reni, în H (1891—1896).

BDD-A1391 © 1986-1987 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 19:21:43 UTC)

53. LA FLORIŞ ÎN GURA BRATEŞULUI

Toponim personal; vezi antroponimul *Floriş* < ung. *Floris* „Florian" (Iordan, DNFR, 204).

54. LICANU sau LIŞCANU [46] (Balta~)

Situată pe teritoriul Tuluc. Hidronim personal : din antroponimul *Licanu* (Iordan, DNFR, 204) sau *Lişcu* + suf. augm. *-an(u) (ib.* 281). Un document din 29 aprilie 1552 (DIR, XVI, A, II, 26—27) atestă în zonă hidronimul *Lişceanul*. Vezi nr. 27 : *Lişcoiu*, ghiol lîngă Dadova, pe teritoriul Tuluc. Opoziţia între suf. *-oiu* şi *-anu* evită omonimia [47].

55. LA FUNDU SPĂII

[ANCHETĂ : *Spíţa*, foltan, *Grîndu Spéţi* cu *Căpu Spéţi*, toponime pe teritoriul Tuluc.] În H (1891—1896) : *Speia*. Toponim descriptiv (vezi *speia*, s.f. „un fel de coş" — DOR, 374) ori personal *(Speia* — antroponim — DOR, 374).

56. GÎRLA SACĂ

Situată pe teritoriul Tuluc. Hidronim descriptiv.

57. BELCIUGILE

[ANCHETĂ : *Belšúgu Márĭ* şi, prin opoziţie echipolentă, *Belšúgu N'ic*, ghioluri pe teritoriul Tuluc.: „erau format de belšúg" [48]. În H (1891—1896) : *Belciugu*. Hidronim descriptiv: pluralul hidronimului *Belciug(u)*.

58. FUNDU VULPĂRII[I]

Situat pe teritoriul Tuluc. Toponim descriptiv (entopicul *vulpărie* este frecvent în zonă).

59. CURCUBETILE (Balta~)

Atestat începînd cu 1527, sub forma *Curcubeta* (DIR, XVI, A, I, 229; Costăchescu, *Doc.*, II, 340). Într-un document de la Ştefan Rareş este amintită „gîrla *Curcubeta*" (DIR, XVI, A, II, 26—27). În H (1891—1896) : *Curcubetu*, grind. Hidronim descriptiv, apărut prin toponimizarea absolută a apelativului *curcubetă* „bostan" [49]. Poate fi şi un plural al hidronimului *Curcubetu(a)*

60. DĂDĂGHELU

[ANCHETĂ : *Dădăyélu*, grind lîngă Dadova, pe teritoriul Tuluc.] Hidronim apărut prin opoziţie privativă : *Dadov* (vezi nr. 51) + suf. dim. *-el* [50] (suf. *-ov* alternează cu *-og*).

61. GHIZA (Gîrla~)

Vezi nr. 62.

62. GHISA (Gîrla~)

Pe teritoriul Tuluc. Aceeaşi cu Ghiza (vezi nr. 61). Hidronim personal (n. pers. *Ghisa*, cf. Iordan, DNFR, 222). Dacă a rezultat prin polarizare toponimică (vezi *Ghizoiu*, barc), atunci trebuie să presupunem pentru nr. 34 o formă iniţială *Ghizu* faţă de care *Ghiza* evită omonimia [51]. În acest caz, forma *Ghizoiu* < *Ghizu* + suf. augm. *-oiu*, ulterioară, a putut să apară pentru a întări înlăturarea confuziei [52], înscriindu-se în acelaşi timp într-o serie mai largă a derivatelor în *-oiu* : *Gîrloiu*, *Zoroiu* în H (1891—1896), *Lişcoiu* (vezi nr. 27), *Mătusoiu* (vezi nr. 30), *Porcărotu* (vezi nr. 49).

63. BUCIUMU

Toponim descriptiv, a cărui semnificaţie lexicală originară este greu de precizat. Vezi Porucic, *Lex.*, 65, care înregistrează entopicul *bucium* „loc cu fagi".

64. STOICA

Probabil un hidronim personal. Un *Barcu lui Stoica* apare notat în planul director de tragere al Marelui Stat Major din 1892 (Racariu, *Top.*, 103) [53]. În H (1891—1896) găsim, la S de Tuluc., *Stoica*, grind.

[46] Lecturi probabile.

[47] Vezi Iordan, *Toponimia*, 448, nota 1.

[48] *Belciug* = entopic primit ca răspuns, în Tuluc., la întrebarea : „Cum se cheamă o apă stătătoare formată dintr-o veche albie de rîu ?"

[49] Un grind numit *Bostanu* sau *Bostănica* era pe teritoriul Tuluc. [ANCHETĂ].

[50] Vezi Gh. Bolocan, *Modele derivative în toponimie*, în LR, XXIV, 1975, nr. 3, p. 190.

[51] Pentru *-a*, sufix toponimic, determinat de sensul entopicului, ori articol feminin care, variind genul gramatical, evită omonimia, vezi Iordan, *Toponimia*, 393.

[52] Vezi Iordan, *Toponimia*, 448, nota 1.

[53] Vezi un *Bárcu Slóişi* şi pe teritoriul Folt. [ANCHETĂ].

BDD-A1391 © 1986-1987 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 19:21:43 UTC)

65. STRÎMBA (Balta~)

În H (1891—1896) găsim hidronimul *Strîmbele*, la S de Tuluc. [ANCHETĂ : *Strîng'ilț*, ghiol și, prin polarizare toponimică, gîrlă pe teritoriul Folt., și *Bârcu Strîng'i* pe teritoriul Frum.] Hidronim descriptiv, rezultat ca la nr. 22.

66. RĂTUNDA (Balta~)

Vezi nr. 46.

67. GÎRLA GOI[I]

Situată la S de Tuluc. Hidronim personal : vezi *Goe* și *Goia* (DOR, 333). Un Dimitrie *Goe* era, la 1617, mare vornic al Țării de Jos., iar, în vremea lui Duca vodă (1693—1695 ; 1700—1703), un altul era căpitan al ținutului Covurlui (Gonța, *Satul*, 85).

68. GÎRLA FEMII

Situată la S de Tuluc. Hidronim personal : **Femie* (cf. *Fimia* și *Fenie* în DOR, 52).

69. SCURTA (Balta~)

Situată la S de Tuluc. Vezi *Scurta*, ghiol între Dunăre și linia ferată Galați — Reni, în H (1891—1896). Hidronim descriptiv, rezultat ca la nr. 22. Vezi, în apropiere, hidronimele *Strîmba*, *Rătunda* etc.

70. BALTA BRATIȘULUI

Hidronimul *Brateș* este atestat la 29 aprilie 1552 (DIR, XVI, A, II, 26—27). De fapt, prima mențiune este din 15 iulie 1448 cînd, într-un hrisov de la Petru voevod dat lui Cernat Ploscaru, e pomenită „gîrla *Brateșului*" (Giurescu, *Ist. pesc.*, 76). Într-un document din 1836 întîlnim hidronimul *Gîrla lui Brateș* (ASI, Tr. 379, f. 282—285)[54]. Pentru alte numiri topice *Brateș*, vezi Giurescu, *Ist. pesc.*, 77. În DOR, 215 : din *Brat* + suf. *-eș* [55].

71 TONCEȘTI (Silițe~)

Satul *Tonceșli* de lîngă Lacul Brateș există sigur de la începutul secolului al XVII-lea, căci solul polon Woiciech Miaskowski, fiind la Galați în 1640, notează în jurnalul său : „am mers patru mile pînă la satul Tonceșli" *(Călători*, 159). În contractul de arendare a Bălții Brateșului, încheiat, la 17 martie 1838, de Nicolae Privileghie cu Mitropolia Moldovei, este trecută și „siliștea *Tonceștii* ce merge pînă în gîrla Repede" (APR, XIII, 2, p. 200). Oiconim personal : de la antroponimul *Tomcea* (vezi *Dacoromania*, IV, 863 și DOR, 163) [56].

72. LOCUL MĂNĂSTIRII SPIRIDONIEI

Domnitorul Constantin Racoviță a dăruit Mănăstirii Sf. Spiridon din Iași, la 1 ianuarie 1757, „tot locul domnesc ce iaste în tîrgul Galați", adică „den sus la malul Dunării la schele din scursura ce iaste din susul magaziei Docuzluiului [57], malul Dunării în giosu păn în gîrla Reapidii, adică pînă în Brateș, de acolo tot alături cu Brațișul spre apus pînă la gura scursurii la Dunăre, unde iaste magazia Docuzluiului" („Ion Neculce", IX, 1931, p. 158).

[54] Apud Platon, *Din lupta*, 105.

[55] Originea numelui lacului l-a interesat pe Dimitrie Cantemir care, în *Descrierea Moldovei*, îl pune în legătură cu *britolagii*, neam celtic trăitor cîndva în Bugeac. Gh. Asachi vorbește de „un vechi nume al Prutului" : *Brutus*, de la care lacul s-a numit *Brutis* și, apoi, *Brateș* (apud Munteanu—Bîrlad, *Galații*, 20). Menționăm, tot ca o curiozitate, și etimologia propusă de Mih. Drăghicescu, *Istoricul principalelor puncte pe Dunăre de la gura Tisei pînă la mare și pe coastele Mării Negre de la Varna la Odesa*, București, 1943, p. 369 : „Părerea mea este că numele ar putea prea bine deriva de la *Brataci*, nume ce italienii comerciali l-ar fi putut da, în timpul șederii lor pe Dunăre, la începutul mileniului actual, și în considerația marei cantități de broaște ce conținea. Vorba *Brataci* s-ar putea, destul de ușor, prin modificarea cuvîntului, să fi devenit *Brateci* și, în fine, *Brateș*". Nu excludem însă nici posibilitatea ca „numele să fie slav și atunci Братешь să însemne că lacul era (. . .), în timpul inundațiilor (. . .), frate cu Dunărea, din cauza apropierii lor (. . .)".

[56] Vezi și Paul V. Păltănea, *Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bîrladului și Siretului (III)*, în LR, XXXV, 1986, nr. 5, p. 436—437.

[57] Constantin *Docuzlolu* avea magazie pe locul Epitropiei Sf. Spiridon (vezi Paul Păltănea, *Istoria Galaților din cele mai vechi timpuri pînă în 1918*, teză de doctorat, ms. p. 257).

BDD-A1391 © 1986-1987 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 19:21:43 UTC)

II. Toponime trecute pe hartă

BĂDĂLANU

Este greu de precizat cînd s-a constituit acest cartier al oraşului Galaţi; probabil pe la sfîrşitul secolului al XVII-lea sau începutul secolului al XVIII-lea. Sigur este că la 1 ianuarie 1753, cînd se dăruieşte Mănăstirii Sf. Spiridon din Iaşi „locul domnesc" din Galaţi, loc din care făcea parte şi Bădălanul, aici erau dughene, case şi magazii. Vezi şi cartea domnească dată de domnitorul Scarlat Ghica la 11 iulie 1758 (ASI, *Epitropia generală Sf. Spiridon*, pac. 20/2). Toponim personal: din antroponimul *Bădălan* (cf. Iordan, DNFR, 52)[58].

BĂLĂCENII

Fost sat pe teritoriul Folt., în partea de S. Atestat la 25 februarie 1543 (DIR XVI, A, I, p. 407). Nu se ştie cînd a dispărut. La 29 aprilie 1813 era în posesia postelnicului Teodor Balş (ASI, *Anaforale*, 2, f. 274), iar la 24 ianuarie 1841 a fost cumpărat, împreună cu moşia Folteşti, de vornicul Alecsandri (ASB, *Doc. ist.*, CDXXXII/21). Oiconim personal: din antroponimul *Balac* < *Băl* + suf. *-ac* (DOR, 195).

CEALMĂU

Fost sat la S de Folt. (Platon, *Contribuţii*, 58). Este trecut pe harta lui F.G. Bawr din 1781, dar nu este indicat în catagrafia din anii 1772—1774. La 21 august 1826 este amintită *Gîrla Cialmăului* (ASI, *Anaforale*, 2, f. 272), iar în 1831 *Slobozia Cialmău* (Platon, *Contribuţii*, 58). [ANCHETĂ: *Şalmáy*, „fost han turcesc, acuma IAS" (Folt.), *La Şalmay*, punct de pescuit (Măst.).] Vezi *Cealmău*, vale mlăştinoasă în Folt. (Pacu, *Dicţ. Cov.*, 36) şi *Rateşul Cealmău* în H (1891—1896). Oiconim personal; comp tc. *cealma* „turban".

COTU BRÎNZII

Cot al Prutului în dreptul satului Brînza, situat pe malul stîng al Prutului. Toponim descriptiv[59].

FOLTANA

Loc în Tuluc. Pe un plan din 15 august 1825 al moşiei Sultanu sau Cinci Cîini este menţionată, la N de Satu Costii, moşia *Foltanu* (ASB, *Planuri Covurlui*, 2). Toponim descriptiv, rezultat prin toponimizarea absolută a entopicului *foltán*, s.n. „bucată", „petic de pămînt, de pădure" < magh. *folt* „idem". Cuvîntul, cu circulaţie în Transilvania şi în graiul moldovenesc, este viu în zonă. [ANCHETĂ: se zice mai mult *'foltán di sk'in(ă)'* (Măst.), *'foltán di pom'*, *'foltán di pădúri'* (Folt.).] La Şiv. şi Tuluc. înseamnă şi „insuliţă de stuf", „masiv de stuf"[60]. În H (1891—1896): *Foltanu Ciocu* şi *Foltanu Costanda*, în baltă, la S de Tuluc. [ANCHETĂ: *Foltánu Gălăţénilor*, pe teritoriul Tuluc., în baltă.]

FOLTEŞTI

Sat, comună. Atestat la 15 iulie 1448 (DRH, A, I, 397—398). Oiconim personal: din antroponimul *Folte(a)* (vezi DOR, 275—276 şi Pătruţ, *Onomastica*, 46)[61].

FRUMUŞIŢA (~ a lui Iorgu Ghica)

Sat la gura văii Frumuşiţa. Atestat la 22 ianuarie 1593, cînd este numit *Iurieşti* (DIR, XVI, A, IV, 307—308, considerat de editor „îndoielnic"). Într-un plan al unei părţi din moşia satului Ijdileni, întocmit la 19 septembrie 1846, se precizează că aceasta se mărginea cu *Urieşti* sau *Frumuşiţa* (ASG, CAG, sec. a II-a, 1914, dos. 2, f. 60). Nu

[58] În unele lucrări referitoare la istoria oraşului Galaţi se afirmă că acest nume ar fi fost dat de turci. În 1551, aceştia au pus stăpînire pe „moşia din imediata apropiere a schelei numită de ei *Bădălan* (s.n.), unde îşi instalează vameşi" (*Judeţul Galaţi*, 50); „*...numele turcesc de Bădălan* (s.n.) îl întîlnim în cele mai vechi acte despre Galaţi" (Munteanu—Birlad, *Galaţii*, 39).

[59] Vezi şi un Neculai *Brînză*, care trăia în Tuluc. în 1823 (Platon, *Contribuţii*, 71).

[60] Vezi şi Sadoveanu, *Opere*, ediţie apărută sub supravegherea autorului, ESPLA, Bucureşti, vol. XVI, p. 66.

[61] Interesant de observat că *Foltea* este şi numele unui munte în zona Sibiului, numit, probabil, după proprietarul lui (Petrovici, *Studii*, 204).

BDD-A1391 © 1986-1987 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 19:21:43 UTC)

putem menționa cînd începe să se folosească toponimul *Frumușița*[62]. La 20 decembrie 1705, moșia satului, poate numai o parte, se numea *Frumușeni* (ASB, *Doc. ist.*, CLVIII/172). Oiconim format prin polarizare toponimică (Racariu, *Top.*, 101).

IEZERUL COVURLUIULUI

Situat între Măst. și Foit., format de pîrîul Covurlui (Pacu, *Dicț. Cov.*, 39). Atestat la 15 iulie 1448 (DHR, A, I, 397–398). [ANCHETĂ : *Bălța Covurluiului* (Măst.).][63]. Hidronim apărut prin derivare toponimică.

IJDILENI (~ ai lui Roset)

Parte a satului Ijd. Oiconim personal de la antroponimul *Ijdele* (vezi Racariu, *Top.*, 102)[64]. În 1829, posteinicul Iorgu Ghica, proprietar al moșiei Frumușița, se afla în judecată cu Smaranda Negre-Conachi pentru „doi bătrîni" din trupul moșiei Ijdileni : *Ijdele* și Rogojină (ASI, *Anaforale*, 39, f. 25–30 ; tr. 379, op. 410, dos. 1, f. 30). *Ijdilenii ai lui Roset* reprezentau partea primită ca zestre, la 10 februarie 1831, de Catinca Negre, căsătorită cu Vasile Rosetti-Pribești[65]. Bunicul Catincăi Negre, stolnicul Constantin Negre, cumpărase a patra parte din moșia satului Ijdileni la 1 decembrie 1776 (ASB, ms. 533, f. 24, 53 ; ASI, tr. 379, op. 410, dos. 1, fila 30).

ODAIA LUI MANOLACHE

Sat, com. Vînători. Numele îi vine de la *Manolache*, feciorul lui Tudor pîrcălabul de Galați (informație din 20 decembrie 1705 ; ASB, *Doc. ist.*, CLVIII/172). Pe un plan din 15 august 1825 este marcată *Odaia Cinci Ciini* sau *Munteni* (ASB, *Planuri Covurlui*, 2), care începea din malul Lacului Brateș și se întindea pînă aproape de Valea Rățoiului (H 1 : 100 000, Liești, însemnat *Răfoaia)*, unde se mărginea cu *Ripa lui Manolache.*

La 19 octombrie 1839 se spunea că, „din vechi", moșia *Odaia lui Manolache* a fost numită *„Cinci Ciini* sau *Munteni"* („Foaia sătească", I, nr. 33, 11 noiembrie 1839, p. 169).

Munteni, atestat în 1660. Domnitorul Ștefăniță Lupu dăruiește Mănăstirii Trei Ierarhi, la 14 august 1660, „o slobozie Munteni lîngă Brateș, ce iaste în ținutul Covurluiului care slobozie au strînsu din pajiște cinstit părintele domniei mele Vasile Vodă. Acia slobozie au dat-o părintele domniei mele sfintei mănăstiri să fie de treabă maiștelor de vînat pești la Brateș" (ASB, ms. 579, f. 149[v]).

Cinci Ciini, atestat la 9 iunie 1678 (ASB, AN, MMCMV/32, nr. 123 ; ASI, *Doc.*, 101/12).

Odaia lui Manolache, atestat la 8 septembrie 1675, cînd domnitorul Dumitrașcu Cantacuzino poruncește lui Adam căpitanul să hotărnicească siliștea unde este *Odaia lui Manolache*, ginerele lui Șerban (CDM, III, nr. 2474).

Nu este exclus ca documentul din 8 septembrie 1675 să se refere la un alt sat stăpînit de Manolache, anume Tomuzeni

Satul *Tomuzeni*, atestat la 19 august 1679 (ASB, AN, CLXXXII/3, nr. 7 ; vezi și CDM, IV, nr. 412), era pe valea Suhurluiului și se întindea, probabil, spre răsărit, pînă în hotar cu Muntenii. Mai tîrziu, Tomuzenii s-au numit *Ripa lui Manolache.* La 2 iunie 1786, Ion Rale, vornic de poartă și Ioniță Diuna, mazil, fac hotărnicirea moșiei *Ripa lui Manolache* (ASB, ms. 534, f. 36–38). Ulterior, la 2 iunie 1847, moșia va fi numită *Ripa* sau *Valea Cununii* (ASI, *Curtea d. Apel Iași*, sec. I, 1840, doc. 807, f. 1).

La o dată pe care nu o cunoaștem, moș'a *Cinci Ciini* sau *Munteni* s-a înjumătățit : o parte a rămas cu numele *Odaia lui Ma-*

---

[62] Pîrîul *Frumușița*, reținut de Racariu, *Top.*, 101, ca atestat în 1503, era în stînga Prutului și se vărsa în Iezerul Roșu (DRH, A, III, 558).

[63] Entopicul *iezer* circula în zonă cu sensul „mijlocul bălții, ghiolului etc. care nu se acoperă cu stuf". Un *Iezeru*, hidronim, a existat lîngă Tuluc. Vezi H (1891–1896), unde e notat toponimul *Grindu Iezeru.*

[64] Vezi *Ijdelea*, ghiol în H (1891–1896).

[65] Gheorghe Ungureanu, D. Ivănescu, Virginia Isac, *Documente*, București, 1973, p. 195.

BDD-A1391 © 1986-1987 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 19:21:43 UTC)

nolache, iar altă parte s-a numit *Odaia Movilei* (vezi „Foaia sătească", I, 1839, nr. 19, 6 august, p. 98).

RĂDENI

Fost sat pe teritoriul Stoic. Atestat la 12 ianuarie 1495, la nord de „piscul mare ce-i zic *Cetăţuia*" [66]. [ANCHETĂ : *Cetăţuia*, deal (Stoic.).] Oiconim personal : din antroponimul *Radu* (vezi Iordan, *Toponimia*, 173).

SATU COSTI[I]

Sat, comuna Vînători. S-a format probabil la sfîrşitul secolului al XVII-lea sau începutul secolului al XVIII-lea. În anii 1772—1774 avea o populaţie destul de numeroasă (72 de case) [67]. În aceşti ani era proprietatea paharnicului Afanasachi Ramadan şi se numea *Satul Odaia Costii*. Oiconim personal.

ŞĂLĂIEŞTI

Sat dispărut. Atestat la 25 februarie 1543 (DIR, XVI, A, I, 407 : în text *Săliştii* ; ASI *Anaforale*, 2, f. 273 : în text *Sălieştii*), cînd Petru Rareş întăreşte mănăstirii Moldoviţa o jumătate din iezerul Oreahov. În 1742 era „siliştе fără oameni şi cu bălţi de peşte" [68]. Oiconim personal. De la antroponimul *Şalău* (DOR, 460 ; vezi şi Giurescu, *Ist. pesc.*, 299—300).

ŞIVIŢA

Sat, com. Tuluc. Atestat la 3 aprilie 1588, cînd mănăstirea Galata cumpără satul, de la domnitorul Petru Şchiopul (DIR, XVI, A, III, 382—383). Oiconim personal: de la antroponimul *Şiviţ*. Un Grigor *Şiviţ* este amintit la 15 iunie 1599, pentru o cumpărătură din satul Măstăcani, deci în apropiere de Şiv. (DIR, XVI, A, IV, 262).

SLOBOZIA MOVILĂ

Fostă, probabil, pe teritoriul com. Vînători. Vezi şi Pacu, *Dicţ. Cov.*, 149. Atestată într-o catagrafie din 1828 (ASI, *Litera S*, dos. 143, f. 116). Numită şi *Odaia Marii* (29 septembrie 1844 ; ASG, CAG, sec. a II-a, 1865, dos. 20, f. 2). Vezi la Pacu, *Dicţ. Cov.*, 63 : *Cucoana Maria* : „numele popular şi vechi al moşiei *Slobozia Movilă*". Oiconim personal. Primul nume, de la familia *Movilă*. Ioniţă *Movilă* cere să se vîndă această moşie la 3 iulie 1839 (vezi „Foaia sătească", V, nr. 19, 6 august 1839, p. 98). Cel de al doilea, de la *Maria* Movilă, căsătorită, înainte de 6 aprilie 1815, cu Alexandru Stamatin (*Uricariul*, XX, 322—325, 318—320). Maria Movilă oferă spre vînzare, la 20 noiembrie 1888, moşia ei *Slobozia Movilei* (vezi „Poşta", Galaţi, VIII, 1888, nr. 258, 20 noiembrie, p. 3).

STOICANI

Sat, com. Folt. A existat, probabil, în vremea lui Ştefan cel Mare, ca şi satul vecin Rădeni, atestat la 12 ianuarie 1495 (Păltănea, *Un document*, 789). Este amintit la 5 mai 1623 (ASG, *Tribunalul Covurlui*, sec. I, dos. 2, f. 47). Oiconim personal : din antroponimul *Stoica* (vezi DOR, 376).

TATARCA (~a postelnicului Ioan Jora)

Sat, com. Tulucești. Satul s-a numit la început *Tătărani*. Aşa este atestat la 29 aprilie 1552 (DIR, XVI, A, II, 26—27). La 16 noiembrie 1679 se folosea forma de *Tătărceni* [69], iar la 2 aprilie 1681 forma *Tătarca* (Mihail, *Doc.*, 80—81). Postelnicul Ioan Jora a ajuns să stăpînească moşia satului după 1816, cînd era a urmaşilor căminarului Gheorghe Şerban [70]. Oiconim personal : din antroponimul *Tătar* (vezi DOR, 387) [71].

[66] Păltănea, *Un document*, p. 789—790.

[67] P.G. Dmitriev, *Recensămintele populaţiei Moldovei din anii 1772—1773 şi 1774*, în vol. *Moldova în epoca feudalismului*, vol. VII$_2$, Chişinău, 1975, p. 77—78.

[68] Ioan Bogdan, *Sămile mănăstirilor de ţară din Moldova pe anul 1742*, în „Buletinul Comisiei Istorice a României", I, 1915, p. 250.

[69] C.A. Stoide, D.L. Stăhiescu, *Vorniceni. Un sat dispărut din ţinutul Covurlui*, Galaţi, 1941, p. 17.

[70] Cornelia Istrati, *Condica visteriei Moldovei din anul 1816*, Iaşi, 1979, p. 54.

[71] Pentru toponimele care mai păstrează amintirea vechilor aşezări ale robilor tătari, vezi Gonţa, *Satul*, 313 şi Iordan, *Toponimia*, 287.

BDD-A1391 © 1986-1987 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 19:21:43 UTC)

TĂMĂOANI

Sat, com Frum. Atestat la 14 septembrie 1606 (DIR, XVII, A, II, 64—66). Racariu, *Top.*, 103, consideră că numele poate fi pus în legătură cu apelativul *tumăni* „hoardă a tătarilor", aflat în cronica lui Gr. Ureche, socotind că „toponimul *Tătarca*, sat în comuna vecină, sprijină această ipoteză" [72]. Oiconim personal : din antroponimul *Tama* + suf. *-ani* (DOR, 163).

TULUCEȘTI

Sat, comună. Atestat la 11 aprilie 1552 (DIR, XVI, A, II, 21). La 7 iulie 1552 este amintită, în legătură cu moșia satului, „gîrla lui Tuluc" (Mihail, *Doc.*, 45). Vezi și H (1891—1896). [ANCHETĂ : *Tulúcu*, gîrlă, ieșea din Prut și dădea în gîrla Petreasa (Tuluc.) ; *Rîpa lui Tulúc*, rîpă la S de Tuluc., în apropierea Galațiului.] Oiconim personal : din antroponimul *Tuluc* (vezi DOR, 393).

VADU UNGURULUI

Cartier al orașului Galați, în apropiere de Lacul Brateș. Atestat la 4 martie 1644, cînd Paraschiv, feciorul lui popa Iane din Galați, vinde o vie la *Vadu Ungurilor*, între viile domnești (ASB, *Mănăstirea Sf. Sava Iași*, XXXIII/14). La 21 august 1826, *Vadu Ungurului* încă exista ca sat (ASI, *Anaforale*, f. 272). Oiconim personal. Din etn. *ungur* sau antroponimul *Ungurul* (vezi DOR, 400) [73]. După unele informații, vieri unguri au fost aduși să lucreze podgorii care existau, prin veacurile al XVII-lea și al XVIII-lea, între Barboși și Filești, în perimetrul actual al orașului (cf. Munteanu-Bîrlad, *Galații*, 21 ; vezi și *Județul, Galați*, 63). Că în apropierea orașului se găseau vii, stă dovadă toponimia urbană : *Ulița Viilor* (actuala Nicolae Bălcescu) [74] și *Via Căpitan Anghel* [75]. Călătorul Petru Bogdan Bakšić menționa, la 22 septembrie 1641, că în Galați „sînt 43 de catolici (...) de origine maghiară, dar puțini din ei mai știu ungurește, ci vorbesc românește" (*Călători*, 227). Un Ianăș *Ungurul*, șoltuz de Galați, e pomenit într-un document din 18 mai 1655 [76].

III. Toponime întîlnite în documentele legate de proces

BALTA BĂLII

Lîngă Măst. Atestat la 3 mai 1765 (ASI, *Anaforale*, 2, f. 269). Hidronim personal : din antroponimul *Băl* (cf. DOR, 194), *Bală* (vezi și Pătruț, *Nume*, 93) sau *Băla* (Reguș, *Antroponimele*, 219), care stă la baza a numeroase toponime în diferite zone [77].

BELĂHUTU

Situat la S de Tuluc. Atestat la 21 august 1821 (ASI, *Anaforale*, 2, f. 272^{v}). Hidronim probabil personal.

CIRIT

Zona Măst.—Folt. Atestat la 30 iunie 1639 (ASI, *Anaforale*, 2, f. 266^{v}: „14 pămînturi cît ține piste tot păn în malul Prutului cu bălți și gîrle și din izvorul *Ciritului* (...)". Hidronim descriptiv : entopicul **cirit*< ucr. *(o)čeret* „păpuriș", care a stat la baza derivatului *ciritei* (DA).

COTUL LUI GÎRLEȘTI

Era pe lîngă Cealmău. Citat la 21 august 1826 la o cercetare pentru Măst. făcută de postelnicul Ioan Jora (ASI, *Anaforale*, 2, f. 272). Toponim descriptiv. Probabil că *Gîrlești* era numele vreunui cătun al Folt., întrucît toponimele în *-ești* au la bază un nume de grup.

---

[72] Vezi, pentru tat. *tümen*, Gonța, *Satul*, 133 și urm.

[73] Vezi și *Zăvoiu Ungurului*, *Dealu Ungurului*, toponime pe teritoriul Măst. [ANCHETĂ].

[74] *Județul Galați*, 76.

[75] Vezi A. Gotcu, *Numirea stradelor nuoi și vechi ale orașului Galați*, Galați, 1866.

[76] Constantin C. Giurescu, *Istoricul podgoriei Odobeștilor din cele mai vechi timpuri pînă la 1918*, București, 1969, p. 23.

[77] Cf. Gh. Bolocan, *Etimologii toponimice*, în „Analele Universității din Craiova", seria Științe filologice, X, 1982, p. 35—36. Vezi și Iordan, *Toponimia*, 106.

BDD-A1391 © 1986-1987 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 19:21:43 UTC)

DRĂCULEŞTI

Sat, com. Măst. (Pacu, *Dicţ.*, Cov., 67). Atestat la 14 aprilie 1584 (DIR, XVII, A, III, 249—250). Este mai vechi de această dată, căci, la o hotărnicire făcută de Simion Cheşcu, păstrată într-o copie din 20 mai 1816, a fost prezentat „ispisocul de la domnu Petru voevod leat 1527" (ASI, *Anaforale*, 2, f. 271). Este greşită afirmaţia „Măstăcanii ce din vechi îi zic şi *Drăculeşti*", întîlnită într-un document din 28 aprilie 1813 (ASI, *Anaforele*, 2, f. 274^{v}; *Anaforale*, 13, f. 87). Spre sfîrşitul secolului al XIX-lea, satul Drăculeşti se numea *Ţolica* (Pacu, *Dicţ. Cov.*, 67). [ANCHETĂ: *La Ţolica*, punct în Măst.] Oiconim personal: din antroponimul *Dracul* (vezi DOR, 263).

MĂSTĂCANI

Sat, comună. Atestat la 14 aprilie 1584 (DIR, XVI, A, III, 249—250; vezi şi ASI, *Anaforale*, 2, f. 266—273). Oiconim personal: din antroponimul *Măstăcan*[78] (vezi şi Iordan, *Toponimia*, 80).

PĂRUL (Pîrîul~)

[ANCHETĂ: *Pîrîul Părului* şi, prin extensie toponimică, *Valea Părului* Măst.]. Valea Părului, numită astăzi *Valea Roşcani*, trece prin marginea de E a Măst. şi se termină în Chineja (vezi şi Pacu, *Dicţ. Cov.*, 172). Hidronim descriptiv. Atestat la 27 mai 1591 (DIR, XVI, A, IV, 27).

SIGLE ŞI ABREVIERI

Localităţi

Folt. — Folteşti, sat, com.
Frum. — Frumuşiţa, sat, com.
Ijd. — Ijdileni, sat, com. Frumuşiţa.
Măst. — Măstăcani, sat, com.
Rog. — Rogojeni, sat, com. Suceveni.
Stoic. — Stoicani, sat, com. Folteşti.
Şiv. — Şiviţa, sat, com. Tulucești.
Tăm. — Tămăoani, sat, com. Frumuşiţa.
Tăt. — Tătarca, sat, com. Tulucești.
Tuluc. — Tulucești, sat, com.

BIBLIOGRAFIE

AN=Achiziţii noi (fond de arhivă).
APR=Analele Parlamentare ale României, vol. I—XVII, 1890—1915.
ASB=Arhivele Statului Bucureşti.
ASG=Arhivele Statului Galaţi.
ASI=Arhivele Statului Iaşi.
Bogrea, *Pagini*=Vasile Bogrea, *Pagini istorico-filologice*, Cluj, 1971.
CAG=Curtea de Apel Galaţi.
Călători=*Călători străini în ţările române*, vol. V, Bucureşti, 1973.
CDM=*Catalogul documentelor moldoveneşti din Arhiva Centrală a Statului*, vol. I—V, Bucureşti, 1957—1975.
Costăchescu, *Doc.*=Mihai Costăchescu, *Documente moldoveneşti înainte de Ştefan cel Mare*, vol. I—II, Iaşi, 1931—1932.
Costăchescu, *Doc. Bogdan*=Mihai Costăchescu, *Documente moldoveneşti de la Bogdan Voevod* (1504—1517), Bucureşti, 1940.
Costăchescu, *Doc. Ştefăniţă*=Mihai Costăchescu, *Documente moldoveneşti de la Ştefăniţă voevod* (1517—1527), Iaşi, 1943.
DIR=*Documente privind istoria României. A, Moldova*, vol. I—XI, Bucureşti, 1954—1957.
DOR=N.A. Constantinescu, *Dicţionar onomastic românesc*, Bucureşti, 1963.
DRH=*Documenta Romaniae Historica*, vol. I—III, Bucureşti, 1975—1980.
Giurescu, *Ist. pesc.*=Constantin C. Giurescu, *Istoria pescuitului şi pisciculturii în România*, vo[illegible]

[78] Într-un sat [illegible]mia *Satul* 95).

BDD-A1391 © 1986-1987 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 19:21:43 UTC)

Gonța, *Satul*=Alexandru I. Gonța, *Satul în Moldova medievală. Instituțiile*, București, 1986.
H(1891—1986)=Harta sc. 1 : 100 000, cu ridicare din anii 1891—1896 (ASG, *Colecția hărți*, nr. 213).
Iordan, DNFR=Iorgu Iordan, *Dicționar al numelor de familie românești*, București, 1983.
Iordan, *Toponimia*=Iorgu Iordan, *Toponimia românească*, București, 1963.
Județul Galați=*Județul Galați pe scara timpului*, Galați, 1972.
Mihail, *Doc.*=Paul Mihail, *Documente și zapise moldovenești de la Constantinopol (1607—1806)*, Iași, 1948.
Moldovanu, *Principii*=Dragoș Moldovanu, *Principii ale lexicografiei toponimice*, în „Anuar de lingvistică și istorie literară", tomul XXII, 1972.
Munteanu-Bîrlad, *Galații*=Gh. N. Munteanu-Bîrlad, *Galații*, Galați, 1927.
Pacu, *Dict. Cov.*=Moise N. Pacu, *Dicționar geografic al județului Covurlui*, Galați, 1893.
Pascu, *Sufixele*=G. Pascu, *Sufixele românești*, București, 1916.
Păltănea, *Un document*=Paul Păltănea, *Un document de la Ștefan cel Mare*, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie «A.D. Xenopol»", Iași, XXII, 1985, nr. 2.
Pătruț, *Nume*=Ioan Pătruț, *Nume de persoane și nume de locuri românești*, București, 1984.
Pătruț, *Onomastica*=Ioan Pătruț, *Onomastică românească*, București, 1980.
Petrovici, *Studii*=Emil Petrovici, *Studii de dialectologie și toponimie*, București, 1970.
Platon, *Contribuții*=Gh. Platon, *Contribuții la cunoașterea situației locuitorilor din regiunea „bălții" Brateșului în prima jumătate a secolului al XIX-lea*, în „Analele științifice ale Universității «Al. I. Cuza» Iași" (serie nouă), secțiunea III (științe sociale), tom. III, 1957, fasc. 1—2.
Platon, *Din lupta*=Gh. Platon, *Din lupta marii boierimi pentru acapararea de noi pământuri în prima jumătate a secolului al XIX-lea—Balta Brateșului*, în „Studii și cercetări științifice", seria III (științe sociale), anul IV, 1955, nr. 3—4.
Porucic, *Lex.*=T. Porucic, *Lexiconul termenilor entopici din limba română în Basarabia*, Chișinău, 1931.
Racariu, *Top.*=Grigore Racariu, *Toponimia comunei Frumușița, județul Galați*, în vol. *Lucrările celui de al II-lea simpozion «Cercetări teoretice și aplicative în domeniul filologiei» Secția a II-a, „Lingvistică"*, Galați, 1982.
Reguș, *Antroponimele*=Aspazia Reguș, *Antroponimele feminine — nume individuale din documentele slavo-române sec. XIV—XVI*, în SCL, XXV, 1984, nr. 3.
Stahl, *Studii*=Henri H. Stahl, *Studii de sociologie istorică*, București, 1972.
Țurlan, *Din terminologia*=Valentin Țurlan, *Din terminologia entopică legată de pescuit* (II), în *Lucrări științifice* (culegere a Institutului Pedagogic), Galați, 1970.
Țurlan, *Termeni*=Valentin Țurlan, *Termeni pentru noțiunea „baltă" în zona Dunării*, în „Buletinul Universității din Galați", fascicula I, Științe sociale și umaniste, anul VI, 1983.
Vincenz, *Traité*=André de Vincenz, *Traité d'anthroponymie houtzoule*, München, 1970.
Vinteler—Chirilov, *Microtoponimia*=O. Vinteler și P. Chirilov, *Microtoponimia Bălții Brăilei*, în CL, XVI, 1971, nr. 2.

DE LA TOPONYMIE DE BALTA BRATEȘULUI

RÉSUMÉ

L'étude présente une partie de la toponymie de la région connue sous le nom de *Balta Brateșului*. Elle compare les données enregistrées sur une carte de 1831 avec celles trouvées sur le terrain à l'occasion des enquêtes pour le *Tezaurul toponimic al României*. Pour expliquer l'origine des noms pris en discussion, les auteurs ont fait appel, dans une égale mesure, aux informations contenues dans des documents anciens et à celles offertes par les sujets enquêtés.

Universitatea din Galați
Str. Republicii, nr. 47

BDD-A1391 © 1986-1987 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 19:21:43 UTC)